

Täysistunto

Tiistai 4.12.2018 klo 14.02—20.52

13. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 191/2018 vp

Lakialoite LA 65-66/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.44 **Emma Kari vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on ehkä se ilahduttava puoli, että hallitus ottaa tässä vihdoinkin pieniä askeleita oikeaan suuntaan, kun turpeen verotusta korotetaan. Tämä korotus on kuitenkin edelleen todella todella pieni eikä nosta turpeen verotusta edes sille asteelle, jolla se oli edellisen hallituskauden loppuessa ja tämän hallituskauden alkaessa. Kuitenkin meidän pitää katsoa turvetta, turpeen ilmastovaikutuksia aivan samalla tavalla kuin me katsomme muidenkin polttoaineiden ilmastovaikutuksia, ja me tiedämme, että turpeen ympäristövaikutukset ovat kivihiihtäkin haitallisemmat. Tästä syystä vihreät olisivat toivoneet suurempaa korotusta turpeen verotukseen.

Mutta sen lisäksi, arvoisa puhemies, tässä käsitellään myös maatalouden energiaveron lisäpalautuksia. Tässä asiassahan on kyse siitä, että se, mikä on ennen ollut poikkeus, on nyt muuttumassa säännöksi ja ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät Suomen maataloudessa. Hallitus esittää, että maanviljelijöille korvataan kuivasta kesästä johtuvia satovahinkoja. Me pidämme kyllä perusteltuna sitä, että me kaikki yhdessä kannamme vastuuta ilmastonmuutoksen haitoista, mutta samalla tämä vastuunkanto pitää tehdä kestäväällä tavalla niin, että me emme pahenna sitä asiaa, joka ongelmat alun perinkin aiheutti. Hallitus esittää, että osa korvauksista maksettaisiin maanviljelijöille maatalouden energiaveron lisäpalautuksena eli samaan tapaan kuin tänäkin vuonna. Kuitenkin tässä samassa tilanteessa meillä on kymmenen vuotta aikaa päästä fossiilisista tuista eroon. Tästä syystä vihreät ovat toivoneet, että korvauksien maksamiseen rakennettaisiin paljon kestävämpi malli, joka samalla myös ohjautuisi oikeasti niille viljelijöille, jotka ovat aidosti vahingot näistä ympäristöhaitoista kärsineet.

Tästä syystä teimme vastaesityksiä ja myös lausumaehdotuksen valiokunnassa. Teen tuon saman lausumaehdotuksen myös nyt tässä kohtaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

18.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Kari tuossa edellä kertoi, on aivan oikein, että me korvaamme viljelijöille niistä satomenetyksistä, joita ilmastonmuutos on aiheuttanut. Kuten olemme huomanneet, näistä vaihtelevista sääolosuhteista ja poikkeusoloista saattaa tulla uusi normaali, ja meillä saattaa olla täällä sitten vuosittain käsittelyssä näitä korvauksia. Siksi olisi äärimmäisen tärkeää, että korvausjärjestelystä tehdään sellainen, että se on kestävä.

Nyt tässä hallituksen esityksessä ajatuksena on, että maksetaan fossiilisten tukea, ja itse asiassa me tällä järjestelmällä vain aiheutamme lisää ongelmaa, kun meidän pitäisi päästä siirtymään maataloudessakin niihin vaihtoehtoihin energiamuotoihin, mikä itse asiassa on jo aivan mahdollista, ja monet viljelijät ovat näin jo tehneetkin. Senkin takia tämä korvaaminen näitten fossiilisten tukien kautta kohdentuu ongelmallisesti, koska nythän tämä korvaus ei kohdennu nimenomaan niille viljelijöille, jotka ovat jo itse olleet edelläkävijöitä ja nähneet sen, että täytyy miettiä, miten energiaomavaraisuutta lisätään ja miten voidaan tehdä esimerkiksi lannasta energiaa. Toinen asia tietysti on se, että jos se kaikille maksetaan, niin miten se kohdentuu sitten aidosti niille, jotka ovat eniten kärsineet. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että tästä korvausjärjestelmästä tehdään sellainen, että se aidosti kohdentuu oikein ja toisaalta kannustaa näiden ympäristöystävällisten energialähteiden käyttöön, mitä tämä malli ei tee.

Sen takia kannatan tätä edustaja Karin tekemää vastalauseen lausumaehdotusta.

Sitten tähän turpeen verotukseen. Toden totta, on aivan selvää, me kaikki tiedämme turpeen ongelmat niin ilmastonäkökulmasta kuin myös vesistövaikutusten näkökulmasta, jota tuossa äsken sivuttiin yva-lainsäädännöstä puhuttaessa, ja sen takia meidän täytyy päästä turpeesta eroon. Verotus on hyvä keino ohjata käyttöä niin, että mitä enemmän turpeen veroa nostamme, sitä nopeammin käyttö loppuu.

Kannatan myös tätä vastalauseen muutosehdotusta, missä turpeen verotusta nostetaan jo nyt tässä esityksessä 4,10:een.

18.49 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! On ihmeellistä, että meillä on edelleen niin vaikea suhde turpeeseen. Olisi ajatellut ja kuvittelisi, että IPCC-raportin jälkeen, sen jälkeen, mitä keskustelua yhteiskunnassa on käyty ilmastomuutoksesta, siitä todellisuudesta, minkä me näemme ympärillämme, mikä se muutos on, me pystyisimme jo puhumaan rehellisesti turpeesta myöntäen samalla, että sillä on taloudellisia merkityksiä meille vielä tällä hetkellä, puhumaan siitä rehellisesti myöntäen sen vaikutukset. Turpeen ilmastovaikutuksiaan pitää tarkastella pitkällä aikajänteellä. Ja kun niitä tarkastelee pitkällä aikajänteellä, niin sen ilmastovaikutukset ovat tuhoisat, puhumattakaan vesistövaikutuksista. Pelkästään ilmastovaikutukset ovat tuhoisat, jopa kivihiltä pahemmat, ja kivihiilessä me kuitenkin olemme päässeet keskustelussa jo siihen pisteeseen, että me olemme kieltämässä kivihiihen. Nyt me puhumme niistä vuosista, debatoimme niistä, mutta turpeen kohdalla me emme vieläköön pysty tunnistamaan tosiasioita.

Turpeella on oma merkityksensä meille tällä hetkellä, vaikutuksensa meidän energiapaljetissa ja meille taloudellisesti, mutta se ei poista sitä tosiasiaa, kuinka haitallista se on ilmaston kannalta. Keskustelun tulisikin veromuutosten sijaan keskittyä siihen, miten pääsemme mahdollisimman nopeasti, jos se tarve sitä vaatii, jopa kiellon kautta eroon turpeesta ja miten me varmistamme sen, ettei se yksittäiselle kotitaloudelle muodostu kohtuuttomaksi taakaksi esimerkiksi lämmitys- tai muissa energiakustannuksissa, koska se yksittäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

nen ihminen ei ole niitä ratkaisuja tehnyt. Ne pitää tehdä systeemin tasolla, jotta meillä olisi tulevaisuus.

18.50 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kyse oli satomenetyksistä ja ilmastomuutoksesta. Kuulinko väärin, edustaja Kari, että sanoit, että maksajan tulee olla se, joka sen aiheuttikin? [Emma Karin välihuuto] Olin kuulevinani. Toivottavasti kuulin väärin. Se siitä sitten. Anteeksi, jos kuulin väärin.

Mutta nyt sitten tämä maatalouden energiaveron palautus -asia: On hyvä, että kaikki ovat kiinnostuneita maatalouden tilanteesta, sillä viime kesä oli Suomen maataloudelle todella järkyttävä. On todella tärkeää, että Suomi on omavarainen maataloustuotannossa ja että meillä on myöskin tulevaisuudessa maataloustuotantoa Suomessa. Meidän maataloustuotanto on viimeisten vuosien aikana romahtanut aika rajusti monilla alueilla, ja tämä viime kesän tilanne ei todellakaan helpottanut tilannetta. Nyt meidän kaikkien on porukalla mietittävä, miten me pystyisimme auttamaan Suomen maataloutta ja sitä kautta omavaraisuutta huomattavasti eteenpäin, sillä ilmastoasia on sekin, että me tuotamme ympäristöystävällisesti kotimaassa kaiken ruuan.

Ja mitkä ovat vaihtoehtoiset energiamuotoasiat? Olen todella kiitollinen siitä, että puhutaan maataloustuotannossa vaihtoehtoisen energiatuotannon asioista, lannankäyttöasioista ja niiden rehujätteiden käyttämisestä, mitä rehuja on jäänyt eläimiltä, ja sitten siitä, mitä materiaalia me saamme tuolta metsästä, sen käyttämisestä, kaikista näistä — siitä, miten me saisimme tehtyä näistä energiaa. Mutta hetkessä tämä ei tapahdu missään nimessä. Ja maatilojen pitää pysyä hengissä tästä muutama vuosi eteenpäinkin, niin että me saamme tämän muutoksen rakennettua. Jos nyt sitten tehdään se homma, että tiloja ei auteta nyt heti, niin meillä ei, kuulkaa, enää muutaman vuoden päästä ole maatiloja, joitten kanssa lähdetään miettimään uudenlaisia toimenpiteitä.

18.52 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Mielenkiintoisia näkemyksiä ja uhkakuvia edustaja Maijala tuossa antoi. Mutta perusseikka, joka tässä nyt pitäisi osata nähdä, on se, että tällä hallituksella oli vuosi aikaa aikaa harjoitella sitä, jos meillä tulee olosuhteisiin liittyviä veronpalautuksia, millä tuetaan maataloutta, ja sille ei tehty yhtään mitään. Kyllä se viimesyksyinen oli tarpeellista ja hyvä tehdä, mutta tuet kohdentuivat väärällä jakoperusteella siten, että ne maatalousyritykset, jotka olivat perustaneet, rakentaneet hakeella toimivan puimurin, jäivät vallan vaille tukia. Totta kai heillä yhtä paljon kului sitten dieseliä ja kevyttä polttoöljyä siinä korjuuvaiheessa mutta ei sen viljan kuivattamiseen.

Siinä mielessä nyt pitäisi uskaltaa nähdä se, että tätä järjestelmää pitää oikaista. Jos valmistaudumme siihen, että sääolosuhteista johtuen tuetaan, niin ei meillä voi olla fossiiliin polttoaineisiin kohdistuvia tukia. Tämä on ihan käsittämätöntä, että meidän tukiperusteet lähtevät siitä, että me emme suosi niitä tavoitteita, mihinkä me olemme sitoutuneet ilmastopäästöjen osalta fossiilisten polttoaineitten vähentämiseksi. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että kyllä, pitää tukea meidän omavaraisuutta ja meidän maanviljelijöitä ja koko elinkeinoa, jotta meillä teollisuus ja teolliset työpaikat voivat säilyä. Mutta me puolustamme täällä ja olemme niin kuin liukas saippuapala, ettemme uskalla tarttua tähän aiheeseen, että nyt pitää tehdä joku linjanmuutos.

Tätä pitää uskaltaa arvostella. Vaikka olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä raha tulee tarpeeseen, niin tälläkin hetkellä voimme sanoa — kuten käytin jo aiemmin tätä asiaa kä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

siteltäessä puheenvuoron — että meillä on nytkin viljanviljelijöitä, jotka maaperän koostumuksen mukaisesti saivat erittäinkin hyviä ja normaaliin nähden keskinkertaisia satoja. Ja maailmanmarkkinahinnat ovat tästä kuivasta kesästä johtuen nousseet ympäri Eurooppaa ja viljojen hinnat ovat nousseet. Yhtä lailla nämä saivat korjuukustannuksissa, käytettyään puimureita ja traktoreita, samalla lailla fossiilisen polttoaineen käytön kannalta palautuksia, kun tosiasiaassa ne olisi pitänyt kohdentaa nimenomaan niille tuottajille ja viljelijöille, jotka tästä kuivuudesta kärsivät todella kovasti. Eli järjestelmää pitää muokata, ja sen takia tätä systeemiä, mikä nyt on valloillaan, pitää uskaltaa kritisoida ilman, [Puhemies koputtaa] että kritisoisi maataloutta.

18.55 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! On helppo olla samaa mieltä edustaja Myllykosken puheenvuoron kanssa.

Kun tässä aikaisemmin pohdittiin sitä, että mitäköhän aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, niin nimenomaan painotin sitä, että me pidämme perusteltuna sitä, että yhdessä kannetaan vastuuta ilmastonmuutoksen haitoista, mutta tätä vastuuta ilmastonmuutoksen haitoista pitää tehdä niin, että me emme pahenna ilmastonmuutosta. Tällä hetkellä kaikki puolueet tuntuvat puhuvan siitä, että meidän pitää tehdä enemmän, jotta ilmastonmuutosta torjutaan, meidän pitää tehdä Suomesta ilmastonmuutoksen vastustamisen suurvalta, ja kuitenkin tuntuu, että nämä yksittäiset päätökset, joita tähän saliin tuodaan, yksi toisensa jälkeen itse asiassa lisäävät ilmastolle haitallisia tukia tai lisäävät fossiilisten tukia, ja tämä ei ole sitä kestäväää ilmastopolitiikkaa, jota meidän tällä hetkellä pitäisi tehdä. Ja siitä myös tässä esityksessä on kysymys, koska korvausten ohjaaminen energiaveron lisäpalautusten kautta ei ole kestäväää. Se ei ole sellaista ilmastopolitiikkaa kuin meidän pitäisi tässä tilanteessa olla tekemässä, kun meillä on kymmenen vuotta aikaa päästä fossiilisista tuista eroon. Kymmenen vuotta. Se on lyhyt aika.

Ja kun puhutaan tästä maatalouden kriisistä, niin kyse ei ole enää mistään yksittäisestä yhden vuoden poikkeustilasta, vaan kyse on pysyvästä tilasta, johon meidän pitää rakentaa kestävämpi malli.

Samalla tämä tuki ei myöskään millään tavalla kohdistu niihin tiloihin, jotka ovat kaikista eniten kärsineet, ja se jopa rankaisee niitä tiloja, jotka ovat yrittäneet toimia omavaraisesti ja rakentaa omaa kestäväää energiantuotantoa, joten tämä toimii monellakin tapaa äärimmäisen nurinkurisesti. Sen takia tätä ei kyllä voi kannattaa, ja esitän tämän lakiesityksen hylkäämistä.

18.57 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä edellä tuli hyvin esiin, meidän emme ole nyt ensimmäistä kertaa tämän ongelman edessä. Viime kesänä ongelmia aiheutti äärimmäinen kuivuus, edellisenä vuonna äärimmäinen märkyys. Ja todellakin tämän ilmastonmuutoksen myötä me joka vuosi olemme näiden samojen ongelmien edessä, ja totta kai meidän täytyy yhdessä kantaa se vastuu, aivan kuten vihreät ovat tässä vastalauseessakin esittäneet. Meidän täytyy yhdessä kantaa se vastuu, me emme voi jättää sitä pelkästään viljelijöiden niskaan, samalla tavalla kuin näitten Venäjä-pakotteiden suhteen: meidän pitää kantaa yhdessä se vastuu, kun me Suomea olemme niihin sitoutuneet, eikä kaataa sitä näiden tuottajien niskaan, joiden tuotteet eivät nyt Venäjälle mene kaupaksi.

Mutta miten se tehdään kestävästi? Ymmärtäisin edustaja Maijalan näkemyksen, jos me olisimme nyt ensimmäistä kertaa tämän ongelman edessä ja nyt pitäisi äkkiä tehdä jotain, mutta kun me emme ole ensimmäistä kertaa tämän ongelman edessä. Jos me joka kerta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

vain jatkamme tätä samaa tapaa, mikä otettiin, että tuetaan fossiilista energiaa, annetaan sitä kautta palautusta, niin me emme ratkaise tätä ongelmaa. Me emme pääse myöskään siihen juurisyyhyn, joka aiheuttaa ilmastonmuutosta, joka aiheuttaa nämä ongelmalliset säät ja kasvukauden poikkeustilat, ja sen takia viimeistään nyt täytyy jo ymmärtää, että meidän täytyy rakentaa kestävämpi systeemi. Me emme voi vuodesta toiseen perustella sitä vain sillä, että no kun tämä on helppo tapa, etenkään senkään takia, että tämä tapa ei myöskään kohdennu niille, jotka ovat kaikkein eniten haittoja kohdanneet, eikä se sitten kannusta niitä, jotka ovat varautuneet omatoimisesti näihin haittoihin ja luoneet omavaraista ei-fossiiliseen energiantuotantoon perustuvaa energiantuotantoa omille tiloilleen.

Kannatan tätä edustaja Karin tekemää hylkystä.

19.00 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Ympäristöasioista on tässä salissa keskusteltu viime aikoina hyvinkin paljon, ja nyt on hyvä muistuttaa yhdestä olennaisesta asiasta. ”Suomi” — mistä se sana tulee? Suomi on suon maa. Kyllähän meidän pitää lähteä siitä tilanteesta liikkeelle, että me elämme suomaassa. Meillä on hyvin paljon suota eri puolilla, ja sen kanssa me elämme, ja meidän pitää pärjätä sen kanssa tänään ja huomenna ja tulevaisuudessa, ja sen mukaan ympäristöasiatkin on hoidettava.

Nyt sitten turveasioista on puhuttu hyvinkin paljon, ja sen mukaan myös järkevästi toimitaan. Mehän elämme niillä pelikorteilla, mitkä kortit me olemme saaneet, ja me olemme saaneet ison määrän suota, jonka keskellä me elämme. Soitten raivaamisesta pelloksi on puhuttu todella paljon kielteisiä asioita tässä salissa, mutta nyt minun on pakko kiittää edustaja Myllykoskea. Hän toi esille sen, että viime kesänä osa Suomen pelloista tuotti oikein hyvin ja saatiin hyvät tulokset. Tiedätkö te, että ne olivat suopeltoja? Suopellot pelastivat Suomen maatalouden viime kesänä.

19.01 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Nostan esille täällä valiokunnassa tehdyn vastalauseen ja vastalauseen lausumaehdotukset, joita on neljä kappaletta. Teenkin esityksen näistä tämän vastalauseen mukaisista esityksistä, jotka kuuluvat seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa veronkorotusten vaikutusta asumiskustannusten kasvuun ja tulonjakoon sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.”

Toinen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa veronkorotusten vaikutusta päästöihin sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin päästövähennysten lisäämiseksi.”

Sekä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kokonaisvaltaisen esityksen, jolla varmistetaan siirtyminen ympäristön kannalta kestäviin lämmitysjärjestelmiin. Selvityksessä on arvioitava kokonaisvaltaisesti eri vaihtoehtoja, joita ovat esimerkiksi kotitalousvähennys, korjaus- ja energia-avustukset sekä arvonlisäverotuksen uudistaminen.”

Ja viimeisenä ehdotuksena: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi valmistelemaan satovahinkojen korvaamisen mallia, joka korvaa kertaluontoiseksi tarkoitetun menettelyn VaVM 22/2017 vp:n ja MmVL 22/2017 vp:n viittaamalla tavalla ja joka ei ole ristiriidassa kansallisen ilmasto- ja energiastrategian tavoitteiden kanssa.”

19.02 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Maijalalle haluan todeta, että olemme samaa mieltä siitä, että suot ovat hyvin merkittävä kysymys Suomessa ja meillä on niitä poikkeuksellisen paljon. Mitä meidän niillä pitäisi tehdä, siitä me tunnumme olevan eri mieltä. Se pitää muistaa, että suot sitovat moninkertaisen määrän hiiltä itseensä verrat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2018 vp

tuna meidän metsiin, ja jos me mietimme ilmastonmuutosta ja hiilinielua, koska mitkään päästövähennykset eivät riitä, ellemme vahvista nielua ja pidä siitä huolta, niin se kertoo meille, mikä on suon merkitys. Suon merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa on myös merkittävää, koska suot ovat aivan keskeinen alue meidän luonnon monimuotoisuuden kannalta. Ja mitä paremmin biodiversiteetti voi, mitä paremmin luonnon monimuotoisuus voi, sitä parempi kyky tällä planeetalla on sopeutua siihen muutokseen, mitä ilmaston lämpeneminen väistämättä meille tuo.

Mitä tulee suosta raivattuihin peltoihin, niin niitähän osittain, muokattua suota myös, ennallistetaan, mutta tässä on se tosiasia, että ne ilmastohyödyt tulevat vasta hyvin hyvin pitkällä aikavälillä. Eli itse asiassa lyhyellä välillä ne päästöt voivat jopa pahentua. Senpä takia paras vaihtoehto on vaalia meidän suoluontoa sellaisena kuin se on.

19.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Käyty keskustelu on ollut hyvää — suo siellä, vetelä täällä. On pakko sanoa, että en nyt ole aivan vakuuttunut siitä, olivatko ne oman maakuntani alueelta juuri ne suopellot, mutta jos näin on, uskon sitten edustaja Majalaa. Mutta näin se oli, kuinka kävi. Siinäköän mielessä se, kuinka polttoaineita sitten käytettiin ja kuinka niitten käytöstä korvataan, ei vain todellakaan nyt kohtaannu sillain oikeasti. Senpä takia kannatan niitä lausumaehdotuksia, joita edustaja Salonen edellä puheenvuorossaan teki.

19.05 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että me arvostamme sitä, että Suomi tosiaankin on soiden maa, ja siinä kohtaa meidän on ehkä hyvä myös tarkastella sitä, mitä me olemme meidän soillemme tehneet. Kuitenkin lähes kolmannes meidän maan pinta-alasta on ollut alun perin soita, ja tämä on totta. Mutta kuitenkin, kun katsotaan, mitä varsinkin täällä Etelä-Suomen puolella on tapahtunut, tässä kohtaa lähes 80 prosenttia meidän soista on jo ojitettu tai otettu turvekäyttöön, ja tämän seurauksena aivan valtava määrä meidän suoluonnosta on uhanalaista, itse asiassa jopa 77 prosenttia suoluontotyypeistä on jo uhanalaisia ja ainoastaan 4 prosenttia Etelä-Suomen suoluontotyypeistä katsotaan enää olevan säilyvällä tasolla. Eli meidän suoluonnon monimuotoisuus voi kyllä tällä hetkellä todella huonosti.

Jos me haluamme arvostaa sitä, että Suomi on soinen maa, niin meidän kannattaa myös pitää parempaa huolta meidän suoluonnostamme ja samalla kyllä kuunnella todella tarkalla korvalla sitä, mitä meidän ilmastotutkijat meidän energiapolitiikastamme sanovat. Me emme voi vähätellä turpeen polton ilmastovaikutuksia, ja tosiasia on se, että ympäristövaikutukset turpeen poltossa ovat pahemmat kuin kivihiilellä, ja siitä ei päästä ohi eikä ympäri.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.